

Underlag för lektionsplanering - Berättelseskivning till bild (samer) åk 1-3

Ämne/arbetsområde	Svenska och SO - samer
Årskurs	1-3

Lektionens innehåll

Detta lektionsupplägg är anpassat för årskurs 1-3 och kan kopplas till Lgr22 och kursplanerna för samhällsorienterande ämnen (historia) samt svenska. Eleverna skriver en berättelse med inledning, händelser och avslutning. Eleverna tränar på att skriva berättelsen till en given bild. Eleverna får också kunskap om det samiska kulturarvet och hur det kan vara att vara same.

Förberedelser/förkunskaper

Lärare: Ett bra stöd för dig som lärare finns tillgängligt på hemsidan samer.se, "Fatta Sápmi" <https://www.samer.se/fattasapmi>. Bland annat förklaras grundläggande frågor som rör de samiska folket, kulturen, språket och vad det innebär att samer är såväl minoritet, nationell minoritet och urfolk. Läraren kan också förbereda sig med att se filmen *Samisk historia med Ailo* (UR Play, 2017, 19 minuter). <https://urplay.se/program/204027-samisk-historia-med-ailo>

Elever:

Innan lektionen behöver eleverna ha fått en grundläggande genomgång av:

- Vad är Sápmi?
- Vilka är samerna?
- Vad betyder majoritet och minoritet samt vad är ett urfolk?

Lektionens koppling till centrala innehåll i historia (samhällsorienterade ämnen) och svenska åk 1-3

Rubrik för centralt innehåll i aktuell kursplan	Citerat ur centralt innehåll	Kan kopplas konkret till det aktuella ämnesområdet genom:
Att leva tillsammans (SO)	Skildringar av människors levnadsvillkor förr i tiden, till exempel i barnlitteratur, sånger	Genom t.ex. filmer och att lyssna till sagor och sägner samt ta del av fakta om den samiska kulturen får eleverna

	<p>och filmer. Minnen berättade av människor som lever nu.</p> <p>Migration inom ett land och mellan länder. Vad detta kan ha för orsaker och få för konsekvenser.</p>	<p>kunskap om samerna och deras tidigare levnadssätt som nomader. Eleverna får kunskap om Sápmi, ett folk i fyra länder. Eleverna ökar sin kunskap och förståelse för samer som urfolk och minoritet.</p>
<p>Att leva i världen (SO)</p>	<p>Människans uppkomst, vandringar, samlande och jakt samt förändrade levnadsvillkor i samband med övergången till jordbruk.</p>	<p>Eleverna får kunskap om den samiska kulturen och hur den utvecklats från ett samhälle baserat på jakt till dagens samhälle.</p>
<p>Att leva i närområdet (SO)</p>	<p>Hemortens historia och vad närområdets platser, byggnader och vardagliga föremål kan berätta om livet där under olika tider.</p>	<p>Att prata om Sápmis geografi, om det samiska språket och den samiska kulturen samt reflektera över olika levnadsvillkor.</p>
<p>Läsa och skriva (SV)</p>	<p>Gemensamt och enskilt skrivande. Strategier för att skriva ord, meningar och olika typer av texter med anpassning till deras uppbyggnad och språkliga drag. Skapande av texter där ord och bild samspelar, såväl med som utan digitala verktyg.</p>	<p>Eleverna får möjlighet att utifrån den kunskap de fått om samer skapa texter som samspelar med den bild de baserar den berättande texten på.</p>

<p>Tala lyssna och samtala (SV)</p>	<p>Att lyssna aktivt och återberätta viktiga delar av ett innehåll.</p>	<p>Eleverna får lyssna till sagor och sägner från den samiska kulturen och får möjlighet att återberätta/diskutera de som eleverna hört i sagan.</p>
<p>Texter (SV)</p>	<p>Berättande texters budskap, uppbyggnad och innehåll. Hur en berättande text kan organiseras med inledning, händelseförlopp och avslutning samt personbeskrivningar.</p>	<p>Eleverna får lyssna till berättande texter och sägner kopplat till samernas liv förr i världen samt få en större förståelse för andra kulturer. De får skriva en berättande text med anknytning till samisk kultur utifrån en bild och träna på att följa en röd tråd i sin berättelse. Eleverna tränar på att beskriva personerna på bilden samt författa en inledning, händelseförlopp och avslutning på berättelsen.</p>

Kriterier för bedömning av kunskaper för ämnesområdet (baserat på kriterier för bedömning av kunskaper och betygskriterier i SO och svenska för åk 1-3, Lgr22)

Bedömningsförslag av godtagbara kunskaper

(SO) Eleven vet innebörden av vad samiska levnadssätt förr och nu kan innebära. Eleven gör då enkla jämförelser mellan livet förr och nu. Eleven

har kännedom om att samer som folk lever i fyra olika länder, och har en förståelse för skillnader mellan begreppen minoritet, majoritet och urfolk.

(Svenska) Eleven kan söka information om samer ur någon anvisad källa och återger då grundläggande delar och information i enkla former av faktatexter.

Eleven skriver enkla texter med samiskt innehåll. Eleven samtalar och berättar om vardagliga händelser utifrån samiska teman.

Förslag på undervisningsupplägg

Start, hur börjar lektionen?	Visa filmen <i>Andrea hälsar på hos Brita</i> för klassen (9 min): https://urplay.se/program/173263-andrea-halsar-pa-hos-brita Ett pedagogiskt stödmaterial till filmen för dig som lärare finns på: https://www.ur.se/mb/pdf/handledning/179000-179999/179038-1_102772_Andrea_halsar_pa.pdf
Elev- och läraraktiviteter	Frågor att diskutera efter filmen: <i>Vad vet ni om samer?</i> <i>Vet ni någon som är same?</i> <i>Vad fick ni för tankar när ni såg filmen?</i> <i>Vilka språk kunde flickan tala?</i> <i>Var bodde hon?</i> <i>Vad gjorde hon på fjället på sommaren?</i> <i>Har någon av er varit på fjället?</i> Skriva berättelse till bild: Fatta Sápmi! - Samer.se Skriv ut bilden, ett exemplar per elev. Alternativt visa bilden i stor projektor/smartboard/stor skärm. Varje elev får skriva en berättelse till bilden, skrivark A4 linjerat. Enskilt/grupp Frågor som kan användas som hjälp när eleverna ska skriva sin berättelse:

	<p><i>Vilka är personerna på bilden?</i></p> <p><i>Vad ska de vara med om?</i></p> <p><i>Vem är flickan på bilden?</i></p> <p><i>Vad heter hon och vad gillar hon att göra?</i></p> <p><i>Var bor de?</i></p> <p><i>Vad heter staden på berget?</i></p> <p><i>Vad arbetar pappan med?</i></p> <p><i>Vad heter hunden och lillflickan, är det lillasyster?</i></p> <p><i>Är det mormor och morfar som står där? Var bor de?</i></p> <p><i>Vem kommer på fyrhjulingen?</i></p> <p><i>Vem är killen med gitarren?</i></p> <p><i>Har de renar?</i></p> <p><i>Vad kommer att hända?</i></p> <p>Fantisera...hitta på och skriv en berättelse.</p> <p>Uppmärksamma vid skrivning:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Inledning,2. Händelser med röd tråd.3. Avslutning. <p>Kom ihåg: Stor bokstav och punkt.</p>
Avslut	<p>Redovisning: Låt eleverna läsa upp sina berättelser.</p> <p>Alternativt att läraren läser upp berättelserna i klassen och visar bilden på storskärm.</p>
Extrauppgift	<p>Lyssna till samiska sagan <i>Förstenad</i> vid till exempel fruktstunden.</p> <p>Frågor efter att ha lyssnat:</p> <p><i>Vad handlar berättelsen om?</i></p> <p><i>Vem var huvudperson? Vad hände? Hur slutade berättelsen?</i></p>

Material	<p>Andrea hälsar på hos Brita: https://urskola.se/Produkter/173263-Andrea-halsar-pa-Hos-Brita</p> <p>Ett pedagogiskt stödmaterial till filmen för dig som lärare finns på: https://www.ur.se/mb/pdf/handledning/179000-179999/179038-1_102772_Andrea_halsar_pa.pdf</p> <p>Fatta Sápmi: Bild att skriva ut och använda i berättelseskivning. Skriv ut bilden från Fatta Sápmi alternativt visa på storskärm. Fatta Sápmi! - Samer.se</p>
Extramaterial	<p>Lyssna till sagan: <i>Förstenad 10 min</i> http://sverigesradio.se/sida/avsnitt/637279?programid=3129</p> <p>Saga i 5 delar att lyssna på (10 min/avsnitt).</p> <p><i><u>Elsa i Saajvoe-kungens rike</u></i> är en spännande och magisk berättelse om Elsa Laula som försöker rädda sin pappa och lillebror som hamnat i Saajvoe-kungens rike, nere under en sjö.</p> <p>I magiska sagoskrinet finns fler berättelser att lyssna till: http://sverigesradio.se/magiskaskrinetsagorfranminoritetssprak en</p>
Uppföljning och dokumentation	<p>Hur kan innehållet/upplägget för lektionen förbättras? Finns det möjlighet till återkoppling?</p>

Länk till kursplaner: <https://www.skolverket.se/laroplaner-amnen-och-kurser/grundskoleutbildning/grundskola/laroplan>